

creditur, acui puerum, in quo jam tunc praeclara indoles elucesceret, volebat: tum Italicam linguam, qua non elegantissime Veneti, illis praesertim temporibus, uterentur, (a) emendari in illo, Florentinorum hominum consuetudine, existimabat posse: nam omnium Italiae nationum commodissime eam loqui civitatem autumant. Nec vero patris consilium filii fefellit industria: sic enim excitatum puerile Bembi ingenium Florentiae est, sic tenerae pueri aures, animusque puro ac dulci illo Etruscorum sermone imbutus, ut jam inde a prima adolescentia, multa cum Latine, tum vero Thufce a se scripta ediderit, quibus nihil hominum auribus politius, nihil omnino elegantius, aut suavius accidere possit. (b) Jacebat omnino temporibus illis eloquentia: inquinata enim loquebantur; (c) nullus erat verborum delectus, nullum scriptorum discrimen. nam & ipse negligebatur Cicero, vel contemptui potius erat; & Caesarem propter historiam modo cursum & negligentem legebant; Terentium, Virgilium, bonos ceteros, in ludo tantum, idque perpauci, ediscebant: post puerilem illam disciplinam sumebat eos in manus nemo. duros, obscuros, asperos scriptores adamabant; confectabanturque abditas, abstrusasque historias aut fabulas: qui iis ineptiis referti essent auctores, ii eruditi numerabantur: itaque unus Ovidius

(a) *emendari in illo, Florentinorum hominum consuetudine existimabat posse*. Plurimum Bembi studio ac literis nostratam linguam debere, ne Florentini quidem, qui ejus doctores merito habentur, inficiari audent. Uno id ore consentitur *Salviatus*, *Gellius*, *Varchius*, *Lenzoni*, alique permulti. Verum, ut Bembi laudem ad suos derivent, eum ajunt omnes etrusci sermonis veneres affectum biennio illo, quo cum patre est Florentiae commoratus. Aliter tamen sentient, si qui secum reputabunt, decennem adhuc *Bembum* Florentia discesse; qua aetate puer non certas sermonis leges, non nativos, non foris quaesitos orationis colores satis intelligere, quantumvis acri ingenio, poterat. Accedit, quod id temporis & apud Etruscos informis omnino & exlex orthographia, eaque erat loquendi scribendique ratio, ut ex ejus aevi scriptoribus satis patet, quae multum aberat ab illa, ob quam in honore adhuc est saeculum XIII. sanitate; quamvis *Laurentii Medices* potissimum, & *Politiani*, paucorumque aliorum opera iterum pristinas vires sumere videretur; quorum tamen auctorum scripta, haud illa quidem ita multa, aliquando illius saeculi barbariem redolent, & fluunt lutulenta. Tanti propterea Bembo italicam linguam, quanti stetit latinam, puto. Utramque, non audiendis hominibus, sed doctorum virorum monumentis legendis didicit: utramque ex purissimis hausit fontibus: utramque assidua cura, acerrimoque judicio a sordibus purgatam, priorique decori restitutam, certisque legibus firmatam & ipse adhibuit, & aliis adhibendam tradidit: ut merito utriusque parens & magister, si ejus tempora respiciamus, dici & haberi debeat. Plura cum apud *Varchium*, tum apud *Speronium* legito, oratione in Bembi funere, omnia iis consona quae hic apud *Casam* occurrunt. Attamen ne ipse quidem diffiteor, plurimum Bembo, quamvis admodum puero, profuisse, quod inter Florentinos, per duos integros annos versatus sit; ut, si minus scriberet emendate, quod per aetatem consequi haud licebat: at saltem castigatior in loquendo esset, quam si per illud tempus aut domi suae, aut ubivis extra Etruriae fines degisset.

(b) *Jacebat omnino temporibus illis, &c.* Iisdem coloribus jacentis, ac pene demortuae latinitatis statum expresseit laudatus *Speronius*.

(c) *nullus erat verborum delectus, &c.* In eandem sententiam locutus eloquentissimus vir *Marcus-Antonius Muretus* II. voluminis oratione XVI. Cum post restitutas a Medicea potissimum familia literas, infinita quaedam vis extiterit hominum in omni genere eruditorum, cumque & nostra, & patrum memoria homines summis ingeniis praediti tam multam in latine loquendi studio operam posuerint, ut id unum prope operis habere viderentur: paucissimi tamen, quorum scripta, non dico sermonis vitiis careant, nam hoc quidem illorum nemini contigit, sed aliquam saltem praeclarum illius, & naturae latinitatis imaginem contineant, extiterunt. Ut Graeci proverbio dicunt, multos esse qui thyrsus ferant, sed paucos Bacchos: ita multorum falsa quadam latini sermonis specie inducitur, & oblata oratio est: paucorum latina. Duo in Italia summi viri duces ceteris ad hanc laudem capeffendam, & quasi antesignani fuerunt, *Jacobus Sadoletus*, & *Petrus Bembo*: qui etiam propter ejusdem studii similitudinem *Christophorum Longolium*, *Belgam*, in deliciis prope atque in amoribus habuerunt.

(a) Er-